

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IX. An & qua ratione bona seu spiritualia seu corporalia dimittenda sint
propter scandalum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Primum, an eiusmodi necessitati vel utilitati non possit commode alia ratione satisfieri. Secundum, an non secundum leges charitatis præfens illa necessitas, utilitas, vel commoditas postponi debeat malo, quod ex tali cooperatione per accidens sequitur: alterutra enim hac circumstantia præfente, nulla est causa peccato proximi cooperandi. Plura supra q. 9. dub. 5. de fide. Quibus adde tertio, annon speciali lege prohibitum sit, mercem alicui vendere, ut de veneno accidit.

106 **ASSERTIO V.** Per se quidem & secluso odio, vi, vel fraude, non est mortale, aliquæ ab indebito bono (etiam consilio vel præcepto) impedire, attamē per accidens esse potest, non solum ex dictis causis; sed etiam si ob amissum eiusmodi bonum, quod sine causa impeditur, graui periculo salutis proximū exponi contingat, ut comūniter accidit ei, qui ad Religionem à Deo vocatus in sæculo manet. Atq; hoc sensu admitto, quod dicit Bannes a. 4. mortale esse, aliquem sine causa impedire à notabili bono, quod aliunde non facile compensari possit. Multò minus licet proximo in peccato mortali cōstituto dissuadere penitentiam, etiam eo tempore, quo alias poenitere non tenetur; quia poenitentia est bonum ei absolute debitum, nec in mea est potestate situm, ut alio quo velim tempore, proximū ad eam perducam; sicut ipse in sua potestate, cum auxilio gratiæ habet, conuerti, quando voluerit.

DVBIVM IX.

An, & qua ratione bona seu spiritualia, seu temporalia dimittenda sint, propter scandalum.

s. Thomas 2. 2. q. 43. art. 7. & 8.

107 **D**E hac re, S. Thomæ doctrina sequentibus Assertionibus continetur. **ASSERTIO I.** Nihil est faciendum cum scandalo actiuo, utpote quod nihil aliud est, quam dictum vel factum minus rectum, alteri ruinæ spiritualis occasionem præbens. Ita S. Thomas q. 43. a. 7.

Vnde colligitur, omnem rem, seu actionem non solum malam, sed etiam mali speciem habentem, omittendam esse propter scandalum subsequens, ut etiam asserit S. Thomas q. 43. a. 2. & comūnis apud Syluestrum, Caietanum, & Sa V. *scandalum*, iuxta illud ad Thesalonicenses 5. v. 22. *Ab omni specie mala abstinete vos* & 1. Cor. 6. vers. 12. & cap. 6. v. 22. *omnia mihi licent (secundum se) sed non omnia expediunt.* Ratio est. Quia scandalum, tali casu plane oritur ex vi ipsius actionis, non aliter fere quam si mala esset; utpote quam alius merito malam existimat. Quo fit, ut ex suo genere mortale sit, criminis alicuius speciem, etiam simulando, præferre, si inde sequatur scandalum mortale; secus si non timeatur scandalum, ut docet etiam Nauarrus man. cap. 14. n. 29.

108 In casu tamen magnæ utilitatis, vel necessitatis, quæ scilicet valde præponderaret secuturo scandalo, non existimarem id intrinsece esse illicitum, ut

colligi potest ex dictis de usurpatione signorum falsæ religionis disp. 1. q. 7. dub. 5. Ratio est. Tum quia & res illa per se mala non est, & in hoc casu, scandalum illud nec directe voluntarium est, ut suppono, nec indirecte; hoc ipso quod suppetente causa rationabili, vitari non debuit. Tum quia id non est intrinsece malum: nec ob ingenerandam, falsam opinionem; talis enim error sæpe permitti potest: nec ob subsequens scandalum, quando hoc solum per accidens sequitur, nec intentum est. Est ergo scandalū permittendum tantum, non datum. Adduci posset in exemplum simulatio Petri, quam S. Paulus reprehensibilem ideo fortasse dixit, quia, mali speciem habebat; & tamen à peccato omni excusant magni auctores, ut dictum tomo 2. disp. 5. q. 3. dub. 5. Alia exempla huius rei passim legimus in vitis Sanctorum, præsertim Simonis Sali.

109 **ASSERTIO II.** Propter scandalum vitandum, non sunt omittenda spiritualia, hęc & nunc ad salutem necessaria; Ita cum S. Thomas cit. art. 7. docent omnes. Ratio est; quia secundum ea, nos ipsos potius, quam proximum amare debemus, ex dictis de ordine charitatis q. 3. dub. 4.

110 **ASSERTIO III.** Bona spiritualia, quæ non sunt necessaria ad salutem, non sunt omittenda propter scandalum Phariseorum, qui ex malitia volunt impedire huiusmodi bona, temere concitando scandala. Ita S. Thomas cit. art. 7. ex communi. Patet. Matthæi 15. v. 14. *Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præferet, ambo in foveam cadunt.* Ratio. Quia isti proprie non sunt in aliqua necessitate spirituali: quando sponte sua ex bono mali occasionem captant. Accedit, quod alias vix quicquam boni eximij præstare liceret: quando semper aliqui inde ruinæ occasionem accipiunt.

Intelligitur tamen id ordinarie. Nam aliquando bona quædam adeo leuia esse possunt, ut plane melius, & charitati convenientius sit, ipsa occultare, & differre, vel cum aliquo meliori commutare, quam multoties homini quomodoocunque peccandi ansam præbere.

111 **ASSERTIO IV.** Bona spiritualia, quæ non sunt necessaria ad salutem, sunt occultanda, vel differenda nonnunquam, ubi periculum non imminet, propter scandalum pusillorum, qui ex infirmitate vel ignorantia scandalizantur, donec ratio facti reddatur. Ita S. Thomas cit. a. 7. ex communi. Ratio est; quia sæpe maior ad Deum honor reddit, ex hac omissione boni, quam prosecutione eiusdem: fierique potest iuxta ordinem charitatis, ut ob vitandum graue id malum proximi, recte posthabeatur bonum illud spirituale proprium.

112 **ASSERTIO V.** Si reddita ratione, adhuc scandalum duret, iam videtur esse scandalum ex malitia, ac propterea negligendum; iuxta S. Thomam ibidem: nisi forte, ut recte notarunt Caietanus & Bannes hic, pusilli non fuerint capaces reddite rationis, vel propter pristinam consuetudinem, vel propter contrariam aliquam rationem magis apud eos apparentem, &c. tunc enim vitandum, ut antea; sicut etiam quando pusillorum scandalum non oritur ex ignorantia, sed ex fragilitate, iuxta eosdem.

ASSER-

113 **ASSERTIO VI.** Iuxta S. Thomam a. 7. responsione 1. ad 2. Sunt quadam opera, quorum bonitas ex propria sua ratione excludit sequens scandalum, quæ proinde in aliquo casu scandalum necessario omittenda. Talis est peccatorum punition, quæ cum ex sua natura referatur ad bonum commune, & cohibenda peccata, bona esse nullo modo potest, quando ex ea plura & maiora peccata sequi constat, iuxta Augustinum contra Epistolam Parmeniani lib. 3. cap. 2. asserentem; *ubi schismatis periculum timetur, à punitione peccatorum cessandum esse*: talis est etiam correctio fraterna, quæ ubi quis putatur scandalizandus, non emendandus, locum non habet, ut suo loco dictum.

114 **ASSERTIO VII.** Veritas quidem doctrine propter scandalum nunquam est deferenda; ita scilicet, ut falsum doceatur: at tamen a casu docendi secundum congruentiam temporis & personarum exercendus est, etiã ab eo, cui alioqui docendi munus incumbit; adeoque nonnunquam propter scandalum dimittendus. Ita S. Thomas cit. a. 7. & constat ex dictis q. 5. dub. 3. Non ita tamen ut communis & necessaria fidei aut morum doctrina, suo loco & tempore à Pastoribus aut concionatoribus prætermittatur.

115 **ASSERTIO VIII.** Consilia Evangelica, & opera misericordie non sunt simpliciter ac ex toto omittenda, propter scandalum. Ita S. Thomas ibidem ex communi: quia iuxta Hieronymum in Matthæi 15. & refertur in Glossa ordinaria; *propter scandalum dimittendum est omne, quod potest prætermitti, salva triplici veritate, vite, iustitie, & doctrina*; sub quibus comprehenditur non solum id, quod est de necessitate salutis; sed etiam, quo perfectius venit ad salutem, iuxta 1. ad Corin. 12. v. 31. *Aemulamini autem charismata meliora*. subinde tamè ista recte differri, vel vnum in aliud commutari, apud omnes constat.

116 **ASSERTIO IX.** Bona temporalia, quorum nos Domini sumus, propter scandalum infirmorum, aut totaliter dimittenda, iuxta charitatis ordinem; aut scandalum aliter sedandum. Propter scandalum autem Phariseorum dimittenda non sunt; id enim noceret non solum bono communi, dum malis daretur occasio rapiendi aliena; sed etiam ipsis raptoribus, qui retinendo aliena in peccato remanerent. Ita S. Thomas art. 8. ex communi.

Adde tamen; nisi aliunde ob aliorum bonum eiusmodi iactura temporalium rerum sit negligenda, ut si Princeps potius hæresin in suam provinciam introducturus sit, quam restituere velit bona Ecclesiastica, ut docent Caietanus, Valentia, Bannes, Sa loc. cit. qui addunt, ita sæpe excusari Pontificem, dum bona & iura Ecclesiastica permittit à Principibus sine iure usurpari: quo tamen casu, non ideo Principes à peccato excusantur: nisi forte ob ignorantiam & bonam finem.

117 **ASSERTIO X.** Ea vero bona temporalia, quæ nostra non sunt, sed nobis conservanda pro alijs commissa, sicut bona Ecclesiæ committuntur prælati, & bona communia rectoribus Reipubli-

cæ, non sunt dimittenda propter scandalum; iuxta S. Thomam ibidem, & communi; cum ea sub necessitate salutis tueri teneamur. Idque confirmatur exemplo S. Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, qui bona & libertatem Ecclesiæ contra Regem acriter & ad mortem usque defendit.

Sed nota ex Caietano ibidem. I. Esti Papa alijque Prælati sint bonorum communium administratores, non domini, ac proinde illa regulariter conservare teneantur; quin & restituere illi, quibus ipsi pro libito sine ratione ea donarunt; cum omnis Ecclesiasticæ rei donatio pietate vel necessitate vacua, non distributio, sed dissipatio sit, à dispensatore usurpata: ex probabili tamen sententia eiusdem Caietani, & aliorum, ut dicemus disp. 4. q. 1. dub. 4. habere eiusmodi dominium ipsam communitatem siue Ecclesiam; quæ proinde tanquam domina de illis disponere, nec ea ita conservare tenetur.

118 **II.** Possit aliquando, & debere Prælatos dissimulare ad tempus repetitionem bonorum, propter scandalum, præcipue pusillorum; aliquando etiam propter gravia mala obventura, ut dictum, penitus omittere. Nam idcirco etiam Ecclesia in multis locis decimas alioqui debitas non exigit, iuxta S. Thomam ibidem.

III. Possit etiam Prælatos non solum ijs, quibus necessaria ad vitam defunt, sed etiam subinde alijs, qui egent opportunis ad convenientiam sui status, tanquam pauperibus, per modum elemosynæ condonare bona quadam Ecclesiastica; ac propterea prætextu officij, non admodum teneri ad subditorum vexationem.

119 **IV.** *Meminerint Prælati, inquit Caietanus, quod gratiorem Deo exhiberent famulasum, quandoq; procurando, quod Ecclesia donaret, cum id scilicet spirituali bono populi expedit, quam procurando eorum repetitionem: temporalia namq; propter spiritualia, & non e contra esse debent apud Christianos.* De qua re etiam videri potest Baronius tom. 11. circa annum 1010. Atque hæc fere S. Thomas.

120 Ex quibus colligitur I. possit etiam & debere, nonnunquam ad vitandum scandalum pusillorum (non autem Phariseorum, nisi forte per accidens, ut dictum) qui videlicet ex ignorantia vel infirmitate scandalizantur, aliquid alioqui præceptum negligi hac vniuersali regula seruata, ut, quando concurrat aliud quoddam præceptum incompossibile, seu diuinum, seu humanum, cum præcepto de vitando scandalo, seruetur, id quod omnibus spectatis videatur maius, magisque obligans, ut docent Adrianus quodlib. 1. a. 2. Bannes hic q. 43. a. 7. Valentia q. 1. a. pun. 4. Suarez tom. 3. disp. 66. sect. 4. & disp. 68. sect. 5. Henriquez lib. 8. c. 47. n. 4. & indicat S. Thomas a. 7. ad 5. quicquid in contrarium dicat Vasquez 1. 2. disp. 162. n. 17. propter scandalum, etiam infirmorum, nullum præceptum, seu diuinum seu humanum negligendum, contra communem. Ratio est; quia concurrentibus duobus præceptis, quorum vtrumque seruari non potest, obligare definit alterum, quod vim obligandi minorem habet.

Exempla varia adducunt citati. Speciatim Valentia illud; si mulier vadens die festo ad templū, audiendi sacri gratia, præberet alicui infirmo occasionem scandalī, teneretur, inquit, manere domi. Sed hoc vix est morale; quia iudicium indeterminatum de aliquo ex plebe scandalizando nō sufficit, quia sic vix vnquam licite prodiret, vt recte Nauarrus cap. 14. n. 38. seu 37. Si quando autem tale iudicium de aliquo in particulari recte conceipitur, tum is communiter erit talis, qui iam non ex sola fragilitate, sed ex malitia peccabit, ob cuius proinde scandalum, nullum præceptum negligendum, vt fatetur idem Valentia ex communi.

Exemplum melius adfert Bannes de muliere, quæ ne morosum aut Zelotypum virum grauius offendat, ieiunium aut missam omittit, non solum ob bonum viri, sed ob proprium bonum pacis, & tranquillitatis, proprijque scandalī periculum vitandum. Alia exempla particularia in varijs materijs passim occurrunt.

Colligitur II. In actionibus, quæ nec per se

malæ, nec speciem mali habent (has enim omitendas in casu scandalī, ex dictis liquet) nec etiam ex præcepto necessariae sunt, causam attendendam esse: si enim ita vel necessaria, vel vtilis sint, vt eis secundum charitatis ordinem merito possit illud in conscientia dū spirituale postponi, licite poterunt exerceri, nō obstante scādalo, alias omitendæ iuxta dicta de ordine charitatis q. 3. dub. 4.

Vnde si proximus conijciatur in extremam necessitatem spiritualem, propter meum opus, abstinendum erit etiam cum periculo vitæ, nisi forsitan absque graui necessitate spirituali propria, aut extrema alterius, cui magis consulendum, nō possim: si in grauem, abstinendum, si absque graui meo & aliorum, quibus magis consulendum, incommodo possim: si duntaxat in leuem, non teneor vitare, nisi facile possim. Et in his omnibus seruata proportione maior est obligatio parochi & habentium curam animarum, iuxta dicta de ordine charitatis loc. cit. Plura Nauarrus Man. cap. 14. à n. 33. & Lopez. 1. part. cap. 30. Atque hæc de Charitate satis.

INDEX DISPUTATIONIS III.

DE PRVDENTIA, FORTITVDINE, TEMPERANTIA, ac virtutibus annexis.

Quæstio I. De Prudentia, ac virtutibus annexis.

Dubium I. De Prudentia secundum se, quid sit, in quo subiecto; quod obiectum & quos actus habeat.

II. De diuisione prudentia, eiusque partibus integralibus, subiectiuis, & potentialibus; itemque de dono consilij adiuncto.

III. Quonam modo prudentia ad ceteras virtutes sese habeat.

IV. De præceptis prudentia, ac vitijs eidem oppositis.

Quæstio II. De fortitudine, ac virtutibus annexis, vitijisque oppositis.

Dubium I. De fortitudine secundum se, ac dono fortitudinis adiuncto.

II. De actibus fortitudinis, speciatim de Martyrio, veluti præcipuo actu fortitudinis.

III. De præceptis fortitudinis, ac vitijs fortitudini oppositis, nimirum timore, intimiditate, audacia.

IV. De partibus fortitudinis in communi, ac speciatim de Magnanimitate, veluti prima virtute fortitudinis adiuncta, ac vitijs eidem oppositis, nimirum præsumptione, ambitione, inani gloria, ac pusillanimitate.

V. De Magnificencia, secunda virtute fortitudinis annexa, ac vitijs eidem oppositis.

VI. De tertia & quarta virtute fortitudinis adiun-

ta, scilicet patientia, & perseverantia, ac vitijs oppositis.

Quæstio III. De Temperantia ac virtutibus annexis, vitijisque oppositis.

Dubium I. De ipsa temperantia secundum se, vitijisque oppositis, ac præceptis in genere.

I. De partibus temperantia in genere: ac speciatim de duabus eius partibus integralibus, verecundia & honestate.

III. De abstinentia & sobrietate, veluti partibus subiectiuis temperantia, vitijisque oppositis, gula, & ebrietate.

IV. De ieiunio, veluti actu abstinentia, an & cum sit virtutis actus.

V. Ad quidnam, quomodo, & quonam obliget præceptum ieiunij Ecclesiastici; & quonam ab eo excusentur.

VI. De castitate veluti tertia parte subiectiua temperantia, & virginitate eidem subiectiua.

VII. De luxuria, variisque eiusdem speciebibus castitati oppositis.

VIII. De partibus potentialibus temperantia, speciatim de continentia, & mansuetudine, vitijisque oppositis.

IX. De modestia in genere; deque humilitate, ac vitio opposito superbia.

X. De studiositate, aliisque modestia speciebibus, circa motus corporis, ac res exteriores; vitijisque oppositis.